

SKOLEMISSIONENS STILLING I ØJEBLIKKET

AV PASTOR H. F. JØRGENSEN

Den sidste Dag i Aaret 1947 modtog Missionær Pastor Geleff som Formand i Missionsraadet for den danske Østerlandsmission i Syrien følgende Skrivelse fra det syriske Undervisningsministerium:

Til Hr. Geleff,

Formand for den danske Mission!

Det er blevet os bekendt, at de danske Skoler i Kalamun lader deres muhammedanske Elever deltage i kristen Bøn, og da det kan medføre Forhold, hvis Følger er uheldige i Retning af Forholdet mellem de forskellige Dele af Befolkningen, anmoder vi Dem om at paalægge Lederne af de nævnte Skoler følgende:

- 1, at muhammedanske Elever — Drengene saavel som Piger — ikke maa tage Del i kristen Bøn,
- 2, at de ikke maa tvinges til at høre det hellige Evangeliums Bog,
- 3, at de ikke maa deltage i Religionsundervisning.

Vi haaber, at De snarest muligt vil meddele os, at disse Regler bliver fulgt.

Damaskus 16 Safar 1367 / 30 Decbr. 1947.

sign. Rushdi Barakat.

Den Dag, Skrivelsen var modtaget, enedes de danske Missionærer om foreløbig at lukke Skolerne i 2 Uger og telegrafisk indhente Hjemmeledelsens Direktiver. Det blev besluttet at genaabne Skolerne, meddele Forældrene til de muhammedanske Elever, at disse først

skulde møde lidt senere om Morgenen, nemlig efter at Morgenandagten og Kristendomsundervisningen havde fundet Sted (denne havde naturligvis aldrig været «paatvunget» Børnene, Forældrene havde været fuldt indforstaaet med, at det var en kristen Skole, de sendte deres Børn til), samt at fortsætte med Drengeskolerne til Sommerferien og derefter lukke dem (med en enkelt Undtagelse), mens Pigeskolerne skulde holdes aabne et Aar endnu, før endelig Beslutning med Hensyn til disse blev taget. Bestemmelsen vedrørende Drengeskolerne var dog ikke bleven truffet alene som Følge af det Tryk, Regeringen øvede, men naar alt kom til alt: fuldt saa meget med Henblik paa tilsyneladende uovervindelige økonomiske Vanskeligheder ved at skulle bringe Skolerne op til den Standard, der nu kræves inden for Regeringsskolevæsenet.

I denne Episode — alle Biomstændighederne er her forbigaaet — har vi i Virkeligheden Hovedlinierne i Skolemissionens Stilling i Dag. Den er paa den ene Side karakteriseret ved, at den Tid er forbi, da Regeringerne med større eller mindre Bevaagenhed lod Missionærerne skøtte Skoleundervisningen eller en meget væsentlig Del deraf, — nu ønsker Regeringerne i stigende Grad selv at overtage Skolevæsenet. Paa den anden Side er der ogsaa sket en Forskydning siden de Dage, da man inden for Missionselskaberne umiddelbart gik ind for Skolemission.

1.

Det kan ikke undre nogen, som er fulgt lidt med i Verdensbegebenhederne, at Regeringerne rundt om i Østen og Afrika efterhaandne er bleven mere og mere interesserede i moderne Skoleuddannelse, ogsaa for Folkets brede Masser. Den uhyre Forøgelse af de mellemfolkelige Forbindelser Verden over, de nye rige Trafikmuligheder mellem Østen og Vesten samt ikke at forglemme den forhen ukendte Lejlighed til at se sig om i fjerne Lande, som Titusinder af farvede Soldater havde under Krigen, alt det maatte resultere i en voksende Forstaaelse af Folkeoplysningens Betydning og ubarmhertigt afsløre den vældige Afstand, der paa det Omraade er mellem paa den ene Side Evropa—Amerika og paa den anden Side de store Lande i Asien og Afrika. Man vaagnede op til Daad. I Kina er nu vedtaget en Lov, hvorefter alle Børn i Alderen 6—12 Aar

betragtes som skolepligtige, og Programmet gaar ud paa, at der oprettes en Skole i hver Landsby. Ogsaa Japan har almindelig Skolepligt. I Indien er det Meningen i Løbet af en Aarrække — der nævnes 40 Aar — at faa gennemført, at alle kan læse og skrive. Hvor Nationalismen gør sig gældende — og hvor gør den ikke det? — vil alle Bestræbelser for at fremme og højne Regeringsskolevæsenet blive mødt med levende Interesse og Offervilje. Der skal ikke spares, og der skal ikke holdes igen med Indførelse af moderne vesterlandske Skolefag. Der er flere og flere Steder, hvor denne Udvikling foregaar i klar Opposition mod den kristne Missions Skoler, idet man i disse øjner en Fare ikke blot for det religiøse, men det nationale Liv: de Skoler er jo «udenlandske»!

Ganske særlig mærkes denne Tendens inden for muhammedanske Omraader.

I Ægypten er der for nylig vedtaget en Lov, hvorefter Regeringen faar næsten ubegrænset Ret til at lukke en Skole. Den kan endvidere afslaa, at Forældre selv bestemmer, hvilken Religion deres Børn skal oplæres i, og den kan endelig forlange, at muhammedanske Elever i kristne Skoler skal have muhammedansk Undervisning. Ja, i visse Skoler har Regeringen allerede forlangt Indretning af et Bedested inden for Skolens Omraade for muhammedanske Elever. I Iran, hvor der i de senere Aar syntes at være saa mange nye Muligheder for den kristne Mission, alt imens forskellige muhammedanske Skike og Festdage officielt afskaffedes og friere Forhold gjorde sig gældende, her søger Islam nu aabenbart at genvinde sin Magt over Sindene, i visse Maader støttet af den nationalistiske Bevægelse. Undervisningen er allerede i vid Udstrækning frataget Udlændinge (ogsaa Missionærer) og bleven Regeringsmonopol. Fra Pakistan meddeles nu, at Regeringen har udstedt et Dekret, hvorefter statsunderstøttede Skoler skal drage Omsorg for de muhammedanske Elevers Koranundervisning. Er det en Strømpil, der peger mod fastere og strengere Kurs over for det kristne Mindretal? Endnu har Regeringen ikke officielt taget Stilling til, hvad der skal forstaas ved «Religionsfrihed», men mon Overvejelserne kan falde anderledes ud, end sædvanligt er i islamitiske Kredse: Religionsfrihed er Frihed for hver til at forblive i sin Religion?

I Hindu-Indien gælder vel stadigt Bestemmelsen om, at ingen

Elev i Skolen maa tvinges mod sin Samvittighed til at deltage i Kristendomsundervisning, men der er Tegn til, at Myndighederne ogsaa her vil skride til skærpede Forholdsregler. En svensk Missionær i Sydindien fortæller, at det nu er forbudt at anvende Skolerne til, hvad der er blevet kaldt: Proselytmageri. Det vil i Praksis sige — hvis Bestemmelsen skarpt skal overholdes — at Skolerne ikke maa bruges til Gudstjeneste. Men ikke nok med det. Der synes nu ogsaa visse Steder at blive lagt Pres paa Missionens Skoler, idet det fra højere Steder «tilraades» Skolerne at formane ikke-kristne Elever til ikke at deltage i Kristendomsundervisningen! Hvad bliver det næste?

I Birma, som jo nu er bleven et selvstændigt Land, gør Buddhismen sig stærkt gældende som den unge Stats nationale Religion, og det maa formodentlig ses som et Udslag heraf, naar «Judson College», Landets eneste højere kristne Lærestalt, er bleven lukket efter Regeringens Ordre.

Hvad Afrika angaar, former Problemet sig paa en særlig Maade. «Det er et Faktum, at det er Kirkerne, som har gjort det muligt overhovedet at tale om et afrikansk Skolevæsen, baade det højere og det lavere», hedder det i en Rapport fra det engelske Kolonialdepartement umiddelbart efter sidste Verdenskrig, og den Dag i Dag er næsten alle Skoler i Kirkens Hænder. Regeringerne ønsker ogsaa — i Overensstemmelse med den centrale Plads, Religionen altid har haft i Afrikanerens Liv — at Skoleundervisningen skal hvile paa en religiøs Basis; men ogsaa i Afrika møder vi i fremtrædende Grad de forstærkede Krav vedrørende Folkeoplysningen, som stiller den kristne Mission over for store økonomiske Vanskeligheder, der er saa meget alvorligere, netop fordi Kirkens Indflydelse paa Skolevæsenet hidtil har været saa altovervejende i denne Verdensdel.

2.

Spørgsmaalet er: Kan det siges at være Kirkens og Missionens Sag at opretholde og bære Skolevæsenet, eller hvor Regeringen har overtaget en meget væsentlig Del deraf, da vedblivende at tage Konkurrencen op og dermed paatage sig de stærkt voksende, i Øjeblikket ganske uoverskueligt store Byrder, der følger med? Vil ikke simpelthen de økonomiske Forhold i Hjemlandskirkerne saavel som paa

Missionsmarkerne stille sig i Vejen for en saadan Udvikling? Og skal man ikke fra Missionens Side med Taknemmelighed erkende, at det nu er kommet dertil, at Regeringerne har taget den Gerning op, som Missionen i de fleste Tilfælde begyndte eller i hvert Fald bragte ind i et helt nyt Spor til Gavn for Folk og Land?

Ja, men er det ikke et saare skæbnesvangert Øjeblik at vælge, hvis man fra Kirkens Side nu slipper det Tag, man har i Skoleundervisningen? De kristne Skoler har dog stadig mangfoldige Steder et enestaaende Ry og godtgør sig vedblivende som et saare virkningsfuldt Missionsmiddel. Fra Thailand skrives: alle Missions-skoler er overfyldte, og mange unge er bleven Medlemmer af den kristne Kirke. I Kina, hvor de kristne Læreres Mod og Opofrelse under Krigen har gjort et uudsletteligt Indtryk, har de kristne Mellemskoler c. 50 000 Elever, og i Japan siges kristen Undervisning at være saa efterspurgt som aldrig før. Betænelighederne vokser, naar man hører om, hvorledes sammen med Nationalismen Sækulariseringen skrider frem og vist allerede i Østen har opnaaet endnu større Resultater, end vi herhjemme rigtig véd. Tænk paa, hvad f. Eks. Missionens Landsbyskoler i Indien har betydet! I mangfoldige Tilfælde har de været uundværlige Centrere for Arbejdet i Menigheden og Missionen med Læreren som Evangelist (om end desværre som oftest kun fattigt uddannet). Vil det dog ikke være til ubodelig Skade for Menighedslivets Trivsel, om disse Skoler nedlægges? Var det ikke det, der i mange Aar var en Svaghed f. Eks. i den nordiske Santalmission, at man havde gjort alt for lidt for Landsbyskolevæsenet? Og de højere Skoler —! En Kvindemissionær, der arbejder blandt de kvindelige Studerende ved Universitetet i Bombay, fortalte mig om de svære Problemer, Missionen her stod overfor, fordi det drejede sig om Unge, der kom fra kultiverede Hjem, hvor Kristendommen ansaas for Bagstræb.

Ja, men hvor nu Vinden er stik *imod* som i de muhammedanske Lande? Skal man gøre, som Amerikanerne gjorde i Tyrkiet, prøve at rette sig efter Myndighedernes Forskrift: Skolerne skal være religionsløse — i Haab om, at der i Praksis vil vise sig en liberal Fortolkning af Skolelovene (saadan som det faktisk gik i Tyrkiet)? Eller kan det befrygtes, at Missionens Skoler for at blive statsanerkendte skal bruge Skolebøger, skaaret til efter Islams Læst (og her

maa man betænke, hvorledes Ungdommens Fremtid også i muhammedanske Lande i stigende Grad er betinget af en statsanerkendt Eksamen)? Eller vil kort og godt det økonomiske Hensyn blive det afgørende for Muhammedanermmissionsselskaberne med de beskedne Midler, denne forsømte Gren af Verdensmissionen raader over, stillet lige over for en i det moderne Kulturkapløb ivrig og ærgerrig Rege-rings rundhaandede Bevillinger til Statsskolevæsenet?

3.

Det er altsaa et Væld af Problemer, der aabner sig, og der vil være dem, for hvem den forhaandenværende Situation vil staa som en Bekræftelse paa, at Tiden er inde til, at Missionsinstitutionernes Apparat med al den Tid og Kraft, det har lagt Beslag paa, og alle de Penge, det har kostet, maa formindskes til Fordel for den frie, direkte Evangelisation. Det er vel sat paa Spidsen, naar Pathanmissionæren Jens Christensen siger om vore Dages Missionsarbejde (i Dansk teologisk Tidsskrift 1947 — Hefte 2): «Man har forladt Apostlenes enkle og enfoldige Retningslinier, der udtrykte sig i Læren om Kerygma (Rom. 10, 14—15) og er gaaet over til Brugen af et kolossalt og uhaandterligt Missionsapparat, der for den største Del er optaget af alt andet end Forkyndelsen — i hvert Fald i den paulinske Opfattelse af Ordet.» Men der er en Brod i disse Ord, som det ikke er let at frigøre sig for.

Naar nu imidlertid figura udviser, at Skolemissionen dog ikke er ganske opgivet endnu, ja, at der stadig er Steder, hvor der er Mulighed for at føre den videre, mon saa ikke Tiden har vist os, at der er visse Retningslinier, der ufravigeligt bør følges?

For det første maa der utvivlsomt sættes Kraft ind paa Ud-dannelsen af Lærerkræfter ud af Landets egne Børn — et hidtil saare svagt Punkt, ja, saa svagt, at der er Egne, hvor man inden for den evangeliske Mission slet ikke endnu er begyndt paa en systematisk Løsning af Spørgsmaalet. I hele Syrien er der, mig bekendt, ingen Mulighed for at faa unge Mænd seminarieuddannet.

For det andet maa, alle Vanskeligheder til Trods, det søges gennemført, at Undervisningssproget overalt i Skolerne bliver Modersmaalet. Lige op til vor Tid har man Eksempler paa officielt Forbud herimod, og for øvrigt var det noget, der forbød sig af sig selv det

ene Sted efter det andet i de højere Skoler, ganske simpelt fordi det var umuligt at skaffe det tilstrækkelige Antal indfødte Lærere og Lærebøger paa Landets Sprog. Men med hele den Opblomstring af Sansen for de nationale Værdier, der kendetegner Tiden, er det vel utænkeligt, at det Krav, her er Tale om, ikke vil stige og blive staaende, til det er gennemført.

Men saa er det videre et Spørgsmaal, om det ikke er Overvejelse værd at følge den Kineser, der paa Whitby-Mødet stillede et Forslag, der gik ud paa: hellere nogle faa, men lødige kristne Skoler end mange, som dog kun er kristne af Navn.

Man har ogsaa udkastet den Tanke — det er bl. a. sket i Indien — at Missionen maaske snarere end at drive de højere Skoler skulde koncentrere sig om Skolehjemsvirksomheden, hvorved ganske vist det kundskabsmæssige ikke kunde faa en tilfredsstillende Plads, men til Gengæld det kristeligt opdragende kunde øves med større Virkning. Saa maatte i øvrigt Søndagsskoler og Aftenskoler træde til og vejlede i Kristendommens Hovedstykker.

Men endnu maa nævnes et vigtigt Punkt, hvor Skolemissionen, taget i videre Forstand, kan og bør sætte ind. Det er med Hensyn til Imødegaelsen af den skrigende Mangel paa brugbar Litteratur, i denne Sammenhæng i første Række Lærebøger til Skolen. Hvorfor dog ikke udvide Opgaven og lade dertil egnede blandt de Missionærer, hvem Omsorgen for Børnene er betroet og dermed ogsaa den aandelige Luft i Hjemmene, faa overdraget det Hverv, som hidtil har været alt for lidt paaagtet: at skaffe en Litteratur tilveje til Brug for kristne Hjem! Det er sandt, det er en Opgave af svimlende Dimensioner, naar vi tænker paa: i Afrika er der 514 forskellige Sprog og 319 Dialekter, i Indien over 200 Sprog, i Indonesien et lignende Antal; sætter man som Minimum, at et Sprog skal tales af 1 Million Mennesker, for at der kan gives det en Litteratur, saa vil det alene for Afrikas Vedkommende dreje sig om 18—20 forskellige Sprog. — Men atter og atter er det i den senere Tid blevet fremhævet, at hvis der ikke kommer Fart i Litteraturarbejdet fra den kristne Missions Side, saa vil der være andre, der erobrer Markedet.